

N a j v y š š í s ú d v trestnej veci proti A. a spol. pre zločin úplatkárstva zmätočné sťažnosti obžalovaných A. a B. čiastočne odmietol, čiastočne zamietol.

Z dôvodov:

Uplatňujúc dôvody zmätočnosti podľa § 384, čís. 11 a § 385, čís. 1 b) tr. p., v podstate namietajú obžalovaný A. a jeho obhájca, že nakoľko vraj nie je povinnosťou obecného starostu prijať do úschovy dobytok pašovaný alebo ukradený, vydaním zabavených volov ani neporušil svoju úradnú povinnosť, takže tu môže ísť snád' len o prečin nevernej správy podľa § 361 tr. z., ktorý však v súdenom prípade nie je stihateľný, lebo niet k tomu potrebného súkromného návrhu poškodenej strany..

Zmätočné sťažnosti, ktoré touto výtkou uplatňujú vlastne len dôvod zmätočnosti podľa § 385, čís. 1 c) tr. p., sú bezzákladné.

Voly, o ktorých obžalovaný A. vedel, že boly z cudzozemska pašované alebo ukradené, boly mu do úschovy dané a sverené ako obecnému starostovi. Už podľa tohoto svojho postavenia bol obžalovaný v smysle § 87 tr. p. povinný uschovaním zabavených volov napomáhať štátnej správe vo výkone vrchnostenských práv. Pri tom obžalovaný ako starosta, teda predseda obecného zastupiteľstva, podľa zák. čl. XXII:1886 a § 85 tr. p. vykonáva aj funkcie policajnej vrchnosti, povinnosťou ktorej je v smysle § 48 nariadenia min. vnútra čís. 130.000/1899 tiež obstaranie a zabezpečenie trestných znakov, v súdenom prípade úschova zabavených volov. Voly boly ináčej obžalovanému ako starostovi sverené četníctvom po pôvode ich pátrajúcim, tedy išlo tu aj o poskytnutie pomoci a súčinnosti obecného predstavenstva pri prevedení pátrania četníctvom, ktorú súčinnosť obecné predstavenstvo, členom ktorého bol obžalovaný ako starosta, podľa § 213 citovaného nariadenia nemôže ani odopreť.

Z toho plynie, že úschova zabavených volov patrila do oboru pôsobnosti obžalovaného ako starostu obce a keď spoluobžalovaným vydal zabavené voly bez povolenia príslušného úradu, týmto konaním porušil ako verejný úradník svoju úradnú povinnosť. Keďže však to učinil za poskytnutú peňažitú odmenu (1000 Kč), dopustil sa zločinu úplatkárstva podľa § 467 tr. z. V dôsledku toho právom bol odvolacím súdom uznaný vinným týmto zločinom.

Čís. 5899.

Nejde o dôvod zmätočnosti podľa čís. 3 § 281 tr. ř. (§ 260, čís. 1 tr. ř.), byly-li v rozsudkovém výroku uvedeny právní pojmy »stranictví« a »porušení úřední povinnosti« vedle sebe, neboť stranictví podle § 105 tr. z. je jen jednou z možných forem porušení úřední povinnosti.

Ke skutkovým podstatám zločinů svádění ke zneužití úřední moci podle § 105 tr. z. a brání darů ve věcech úředních podle § 104 tr. z. není třeba, aby skutečně došlo ke stranickému obstarávání úředních prací.

Jde-li o trvalé spojení mezi úplatcem a úředníkem, za něhož bylo poskytnuto více úplatků z téhož podnětu, nelze se spokojiti s tím, aby poskytování a přijímání peněžitých částek bylo hodnoceno s hlediska každého jednotlivého daru samostatně ve vztahu k určitému úseku služební činnosti úředníkovy, nýbrž nutno hodnotiti je i v jejich souhrnném celku ve vztahu k veškeré jeho úřední činnosti.

»Stranictvím« podle §§ 104, 105 tr. z. je nejen přímé zasazování se o zájmy strany, nýbrž i stranická blahovůle nebo přízeň projevovaná straně; stačí, je-li poskytování darů provázeno u úplatce snahou získati si a udržeti si též i budoucně onu stranickou blahovůli a přízeň úředníkovu.

»Stranictvím« podle §§ 104, 105 tr. z. jsou také »výhody a úlevy« (§ 2 zákona č. 178/1924 Sb. z. a n.), poskytované úředníkem straně jakožto projev jeho blahovůle, nesrovnávající se s jeho povinností, býti při styku se stranami naprosto nestranný.

(Rozh. ze dne 12. a 14. května 1937, Zm II 486/36.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl zmateční stížnosti obžalovaných A. a B. do rozsudku krajského soudu, pokud jím byli uznáni vinnými: A. zločinem svádění ke zneužití moci úřední podle § 105 tr. z. a B. zločinem brání darů ve věcech úředních podle § 140 tr. z.

Z d ů v o d ů:

Zmateční stížnost obžalovaného A. vytýká rozsudku porušení předpisu § 260, č. 1 tr. ř. a zmatečnost podle § 281, č. 3 tr. ř. z důvodu, že prý v rozsudku není jasně vyřčeno, z jakého činu stěžovatel byl uznán vinným; enunciat rozsudkový zní prý jen alternativně, že »..... B-a dary úhrnem 56.000 Kč hleděl svěsti ke stranictví nebo porušení povinnosti úřední«, a ježto podle jeho důvodů při každém daru mělo jíti jen o získávání B-a k strannickému úřadování, ohledům a přízni, kdežto pro svádění k porušení úřední povinnosti nejsou uváděny žádné důvody, shledává stížnost rozsudek v tomto směru zmatečným též podle § 281, č. 5 tr. ř. (nejasnost, vnitřní odpor a nedostatek důvodů). Ani v tomto směru stížnosti nelze přisvědčiti.

Zákon uvádí v § 105 tr. z. právní pojmy »stranictví« a »porušení úřední povinnosti« vedle sebe a nestaví je do protikladu. Porušení úřední povinnosti je pojem širší, kdežto stranictví jako protiklad naproste nestrannosti, úředníkům zvláště za povinnost uložené (srovnej na př. § 21 služ. pragm. č. 15/1914 ř. z. a § 46 soud. instr. č. 81/1853), je jen jednou z možných forem porušení povinnosti úřední, která při aktivním podplácení nejčastěji přichází v úvahu vzhledem na příbuznost skutkových podstat zločinů podle § 105 a §§ 5 a 101 tr. z. Položil-li rozsudek mezi oba zmíněné právní pojmy slůvko »nebo« na způsob textu zákona, zřejmě má tu na mysli, jak vysvítá z důvodů rozsudku, stranictví jakožto jeden ze způsobů porušení úřední povinnosti úředníka stěžovatelem upláceného. Poněvadž znění rozsudku nepone-

chává v žádném směru pochyby o tom, z jakého činu nalézací soud shledal obžalovaného vinným, i jaký trestný čin spatřuje ve skutečnostech uznaných za prokázané, z nichž obžalovaný byl uznán vinným, totiž zločinem podle § 105 tr. z., spočívajícím ve svádění veřejného úředníka v případech rozhodování ve věcech veřejných dary k porušení jeho povinnosti úřední, a to ke stranictví, je výtkou zmateční stížnosti o porušení předpisů § 260, č. 1 tr. ř. a o zmatečnosti rozsudku podle čis. 3, pokud se týče též podle č. 5 § 281 tr. ř., zcela bezdůvodná.

Nelze přiznati důvodnost ani námitkám, jimiž se zmateční stížnosti obrací proti právnímu posouzení věci soudem nalézacím.

Při doličování námitek vadného výkladu zákona ve smyslu zmatečnosti rozsudku podle § 281, č. 9 lit. a) tr. ř. tvrdí obě zmateční stížnosti shodně nemožnost podřaditi zjištěný skutkový děj pod předpisy §§ 105 a 104 tr. z. z důvodu, že v rozsudku není zjištěn nějaký konkrétní úřední akt obžalovaného B., prokazující jeho stranictví vůči dárci, projevivší se důsledkem poskytnutého daru. Stížnosti vycházejí zde z mylného předpokladu, když, jako to činí zejména stížnost obžalovaného B., nepovažují pro náplň oněch skutkových podstat i při případných ostatních znacích zločinu za dostačující pouhý příslib, poskytnutí nebo přijetí daru, nýbrž domnívají se, že musí tu býti i skutečný dokázaný úřední výkon, jímž se dárci poskytuje prospěch nebo výhoda, že tudíž nezbytným zákonným znakem je též v důsledku daru následný vědomý stranický úkon. Skutečné svedení ke stranictví není však vůbec náležitostí zločinu podle § 105 tr. z., jak to neklamně vychází z jednoznačného znění zákona, jenž stíhá pro zločin s v á d ě n í ke zneužití moci úřední již i toho, kdo v případech rozhodování záležitostí veřejných a pod. úředníka darem ke stranictví s v ě s t í h l e d í, ať již se mu úmysl zdaří či li n í c. Dokonaným zločinem je tu tedy i takové svádění ke stranictví, jež se nesetkalo s úspěchem. Stěžovatel A. se mylí, když se domnívá, že po vydání zákona ze dne 3. července 1924, č. 178 Sb. z. a n., není při úplatkářství již kritériem mezi zločinem a přečinem úmysl pachatelův, nýbrž skutečnost, zda se stranictví v důsledku daru skutečně projevílo. V tom smyslu platný zákon nijak nebyl pozměněn. Stěžovatel vůbec tu přezírá účel, jež právě sledovalo vydání zvláštního zákona č. 178/1924 Sb. a n.: n e o d b o u r a t i dosavadní právo, které bylo normováno a vybudováno na základě poměrů platných v době vzniku zákona, n ý b r ž d o p l n ě t i ochranu bezpečnosti a čistoty státní správy před útoky a zásahy, jimž je ve zvýšené míře vydána — v důsledku uplatnění zásad o širších úkolech státu a tudíž rozrůstání státního správního aparátu, zabírajícího takto do oboru své působnosti stále obsáhlejší zájmy širokých kruhů obchodních, podnikatelských a veřejnosti vůbec, aby bylo možno trestně postihnouti i ty skutky, které sice nedosahují stupně útoků na závažné právní hodnoty ve smyslu §§ 104 a 105 tr. z. a tudíž jinak by trestní sankci unikly, přes to však nebezpečně ohrožují čestnost, spolehlivost a neprodajnost orgánů státní správy.

Není-li však skutečné svedení ke stranictví náležitostí skutkové podstaty zločinu podle § 105 tr. z., není konkrétního stranického aktu

vůbec třeba ani k naplnění zákonných znaků zločinu brání darů ve věcech úředních podle druhé skutkové podstaty § 104 tr. z., jež je v poměru souvztažnosti k předpisu § 105 tr. z. Stěžovatel B. dovolává se tu sice pro svoje hledisko právních názorů Lammasche (Grundriss 1911, str. 137) a Fingera (Strafrecht II, 1914, str. 904), leč převážná část směrodatné literatury (Altmann: Kommentar str. 313, Kallab: Trestní právo hmotné str. 165, Miřička: Trestní právo hmotné str. 236) i judikatura nejvyššího soudu (rozh. č. 2775/1902 vid. sb., rozh. č. 1781 Sb. n. s., posledně rozh. č. 5798 Sb. n. s.) právě se zřetelem na obdobný tu předpis § 105 tr. z., postihující druhý subjekt při úplatkářské trestní dohodě, shledává skutkovou podstatu zločinu podle § 104/II. tr. z. za danu již tehdy, jakmile úředník přijal dar (prospěch, příslib daru nebo prospěchu) za tím účelem, aby při vyřizování svých úředních prací projevil stranictví, k němuž při jeho služební funkci je tu možnost dána. Strohým výkladem zákona ve smyslu stěžovatelem B. požadovaném, že totiž zločin pasivního uplácení je dokonán teprve stranickým obstaráváním prací úředních po poskytnutém daru, unikala by vůbec trestní sankci značná část této zločinné činnosti tak těžce ohrožující čistotu a spolehlivost státní správy, a to právě část nejzávažnější pro obtíže postihnutelnosti; vždyť povaha úředního úkonu ve velkém počtu myslitelných případů vůbec nedovoluje přezkoumání a důkazu, že a pokud stranictví bylo projeveno a nastalo (výrok porotce, soudce, úředníka ve věcech arbitrárního rozhodování a pod.). Jinde zase, jako při rozsáhlých technických pracích, trvalých dodávkách a víceletém obchodním spojení, vzniká snad i mnoholeté mezidobí mezi přijetím daru, jež provázel úmysl stranický se za dar odvděčiti, a mezi skutečným rozhodnutím. Ponechati v průběhu tohoto mezidobí beztrestným zjištěný fakt přijetí daru, když k rozhodování buď zatím, snad vůbec nebo pro změnu v osobě úředníka či z jiných důvodů nedošlo, nebo uvažovati o možnostech pouhého pokusu zločinu, odporovalo by celé slovní i pojmové konstrukci předpisu § 104 tr. z., jenž druhou skutkovou podstatu k první prostě přičleňuje (»ingleichen«). Takto shodným výkladem předpisů o aktivním a pasivním úplatkářství, při němž se nepovažuje konkrétní úkon stranického rozhodování, jest u obou zločinů (§§ 104, 105 tr. z.) zdůrazněn jako rozhodný moment obou skutkových podstat a jako jejich jádro záměr pachatelův, nesoucí se jak u úředníka přijavšího dar, tak i u osoby dar poskytující ke stranickému rozhodování, bez ohledu na to, zda úředník dar přijavší později uskutečnil svůj úmysl či jej změnil, a vůbec zda tu bylo nějak stranicky rozhodnuto.

Netrpí proto rozsudek vadami, jež zmáteční stížnosti v něm shledávají, když na jedné straně nenalézá důvodů pro zjištění, že se obžalovaný B. nějakého konkrétního stranického aktu dopustil, na druhé však dospívá k úsudkům, že obžalovaný A. ho ke stranictví svěsti hleděl a že se též on při obstarávání svých prací úředních k nějakému stranictví svěsti dal. Rozsudek zjišťuje také způsobem formálně bezvadným, že při trvalém úředním působení obžalovaného B. souběžně s prováděním staveb obou silnic byla tu objektivní možnost dopustiti se v růz-

ném směru stranictví. Je zcela nerozhodné, že se obžalovaný B. stranictví vůbec nedopustil, že provedení stavby bylo v pořádku, solidní, stejně i dozor nad ní, rovněž že snad v některých obdobích staveb B. příkře vystupoval vůči firmě, jež mu úplatky poskytla, seškrtával účty firmy, ba i přímo se stavěl proti tomu, aby další stavby jí byly zadávány. Rovněž nemá významu, zda dary byly dávány pravidelně nebo jen za určitých příležitostí, zda byly v příčinné souvislosti právě s tím konkrétním úkonem při stavbě, jak to nalézací soud usuzuje, a není proto třeba blíže se zabývat ani těmi námitkami stížností, které se obracejí proti rozsudkovým úvahám o takových nevýznamných jednotlivostech.

Při zjištěné a vpředu již uvedené časové posloupnosti jednotlivých závadných událostí na stavbách silnic a při trvalé — byť i občas přerušované — služební funkci obžalovaného B., pozůstávající zejména též ve vedení úředního dozoru a kontroly nad stavbou, vystihuje tento zjištěný časový sled jednotlivých příběhů na stavbě a poskytovaných darů plně právní závěr nalézacího soudu, odvozený ze všech těchto skutečností, že všech sedm peněžitých darů poskytl obžalovaný A. obžalovanému B. v případech jeho rozhodování ve věcech veřejných, a že též obžalovaný B. přijal je při obstarávání svých úředních prací.

Pokud jde o subjektivní stránku stíhaného jednání obžalovaných, vyvíjejí obě zmateční stížnosti největší úsilí, aby vyvrátily předpoklady a závěry nalézacího soudu, že obžalovaní jednali ve zlém úmyslu, jaký předpokládají § 105 a § 104 tr. z. Ani v tomto směru nelze zmatečným stížnostem přiznati důvodnost.

Ze skutkových zjištění rozsudkových vysvítá zcela nepochybně, že celá závadná činnost obou obžalovaných vzešla z téhož podnětu, totiž z důvodu stavby veřejných silnic firmou P., jakož i z důvodu souvisící s tím úřední činnosti obžalovaného B. a že činností tou byl sledován též cíl. Na celou trestnou činnost obou obžalovaných dlužno proto pohlížeti jako na činnost jednotnou a nedělitelnou a dlužno důsledkem toho i otázku subjektivní viny posuzovati s hlediska jednotného. Je proto pochybeno uvažovati o jednotlivých počinech obžalovaných samostatně a nezávisle na ostatních počinech. Rozsudek opětovně vyslovuje, že v době, o níž v souzeném případě jde, totiž od listopadu 1929 do července 1932, v níž bylo obžalovaným A. poskytnuto obžalovanému B. oněch sedm darů, šlo o trvalé spojení mezi podnikatelskou firmou P., resp. mezi vedoucím úředníkem její filiálky na jedné straně a obžalovaným B. na straně druhé. Uvažuje-li se o věci s tohoto jednotného hlediska, je nasnadě závěr, že ono poskytování a přijímání peněžitých částek nelze právně hodnotiti s hlediska každého jednotlivého daru a okolností jej provázejících zvlášť, odděleně a samostatně, tedy každý dar sám o sobě, nýbrž že dlužno hodnotiti je v jejich souhrnném celku jako opakování a trvalé a soustavné uplácení, při němž jednotlivé dary mají vztah nikoliv pouze k určitému úseku služební činnosti obžalovaného B., nýbrž k veškeré jeho služební činnosti. Proto rozsudek zcela nadbytečně uvažoval, zda a v jakém vztahu byl ten či onen jednotlivý dar též k určitým služebním úkonům, které obžalovaný B. v době toho či

onoho jednotlivého daru právě prováděl, nebo které přímo či nezbytně po daru měly následovati. Poněvadž pak obžalovaný A. všech sedm darů poskytl obžalovanému B. v případech rozhodování ve věcech veřejných a také obžalovaný B. dary ty přijal v případech takového rozhodování, a ježto stranictvím podle ustálené judikatury zrušovacího soudu je nejen přímé zasazování se o zájmy nějaké strany, nýbrž i stranická blahovůle nebo přízeň projevená straně, a ježto rozsudek zjišťuje a po zákonu odůvodňuje, že poskytování darů bylo u obžalovaného A. provázeno snahou získati si a též i do budoucna si udržeti onu blahovůli a přízeň významného úředníka, poněvadž dále i u obžalovaného B. je zjištěno, že přijetí darů se stalo u vědomí toho, co A. chce dary od něho dosáhnouti, je se zřetelem k celému zjištěnému stavu věci a při právním stanovisku nahoře vyloženém plně opodstatněn úsudek nalézacího soudu, že úmysl obžalovaného A. při poskytování všech darů B. se nesl vždy jen k tomu, aby obdarovaného B. svedl, aby se B. při svém úřadování a rozhodování o záležitostech veřejných, pokud se týkaly zájmů firmy P., nedal vésti jen úvahami přísně objektivními a důvody výlučně věcnými, nýbrž aby u něho spolupůsobily také momenty jiné, totiž přízeň a blahovůle vůči firmě P., tudíž podle mluvy zákona, aby ho svedl ke stranictví. Stejně je u obžalovaného B., najmě vzhledem ke zjištění, že si byl plně vědom toho, jaký účel obžalovaný A. poskytovanými dary sleduje, oprávněn závěr, že přijímáním darů dával najevo svůj souhlas se záměrem, jež obžalovaný A. poskytováním darů projevoval, to jest, že dával najevo ochotu dáti se svěsti k nedbání přísně věcných zřetelů při svém úředním působení. Při tom nezáleží na tom, jak už podotčeno, zda záměr ten pak skutečně uskutečnil.

Zmateční stížnost obžalovaného B. v mylném pojmání náležitosti zločinného zlého úmyslu postrádá v rozsudku zjištění výslovné domluvy a dohody stran před určitým jednáním, jež by vytyčovala účel darů. Neboť nějaké souhlasně projevené dohody stran o účelu daru skutková trestná podstata, o niž jde, nevyžaduje a je proto příslušná námitka stížnosti bezpodstatná. — — — —

P o z n á m k a r e d a k c e: Na jiném místě odůvodnění svého rozsudku, pokud šlo o další obžalované C. a D., uvedl nejvyšší soud k pojmu »stranictví« ještě toto:

Pokouší-li se rozsudek nalézacího soudu, podřazující činnost obžalovaných C. a D. jedině pod skutkové podstaty přečinů (již promlčených) podle §§ 2, 3 a 4 zákona č. 178/1924 Sb. z. a n., rozlišovati na více místech mezi pojmy »výhody a úlevy« na straně jedné a »stranictví« na straně druhé, třeba tu uvést, že nejsou to vzájemně a stupňovitě (co do intensity) se odlišující právní pojmy, při nichž by skutková náplň jedné (výhody a úlevy) nedosahovala intensity pojmu druhého (stranictví), nýbrž že, jak vyplývá ze subsidární povahy zákona č. 178/1924 Sb. z. a n. k §§ 104 a 105 tr. z. (§ 1: »Tohoto zákona lze užiti jen, nelze-li čin potrestati přísněji podle dosavadních zákonů ustanovení...«), stranictvím ve smyslu §§ 104 a 105 tr. z. jsou také »výhody a úlevy« poskytované úředníkem určité straně, jakožto

projev jeho blahovůle, nesrovnávající se s jeho povinností býti při styku se stranami naprosto nestranným (§ 21 služ. pragm. čís. 15/1914 ř. z.) a přísně dbáti zákonných a úředních předpisů a dáti se vésti jen úvahami naprosté objektivity a důvody výlučně věcnými, neovlivněnými subjektivními pocity přízně či nepřízně.

Čís. 5900.

Povolenie navrátenia v predošlý stav pre zmeškanie lehoty k ohláseniu opravného prostriedku obžalovaným držaným vo väzbe.

(Rozh. zo dňa 14. mája 1937, Zm III 258/37.)

Najvyšší súd v trestnej veci proti A. pre zločin podvodu následkom sťažnosti obžalovaného proti usneseniu vrchného súdu, ktorým nebolo žiadosti obžalovaného o navrátenie v predošlý stav vyhovievané, zrušil napadnuté usnesenie a vyhovujúc žiadosti obžalovaného povolil navrátenie v predošlý stav, t. j. považoval ohlásenie a prevedenie odvolania obžalovaného proti rozsudku krajského súdu zo dňa 28. augusta 1936 za včas podané a poukázal vrchný súd, aby vo veci podľa zákona pravidelne pokračoval.

Dôvody:

Vrchný súd pravoplatným usnesením zo dňa 30. októbra 1936 ustálil, že sťažovateľ oneskorene ohlásil odvolanie proti rozsudku krajského súdu zo dňa 28. augusta 1936, pri čom ustálil aj to, že lehota k podaniu tohoto odvolania končila dňom 20. septembra 1936. Toto usnesenie, pretože proti nemu nie je prípustná sťažnosť (§ 405, odst. 2 tr. p.), stalo sa pravoplatným. Obžalovaný na to podal žiadosť datovanú 4. decembra 1936 pánu prezidentovi republiky, kde sa uchádza, aby jeho odmietnuté odvolanie bolo vrchným súdom riadne preskúmané, lebo že on v zákonitej lehote podal riadne odôvodnené odvolanie proti rozsudku súdu prvej stolice. Túto žiadosť, ktorá došla úradnou cestou ku krajskému súdu dňa 30. decembra 1936, žiadal obžalovaný podľa svojho zápisničného prehlásenia zo dňa 25. marca 1937 považovať za žiadosť o navrátenie v predošlý stav (§ 464 tr. p.), pri čom prehlásil, že usnesenie vrchného súdu, ktorým jeho odvolanie bolo odmietnuté ako opozdené, obdržal až 19. marca 1937. Svoju ospravedlňujúcu žiadosť odôvodnil obžalovaný potom aj dodatočne poukazom na obsah spisov, podľa ktorých — vraj — jak ústne, tak aj písomné odvolanie učinil správne a v zákonitej lehote, a to ústne 15. septembra 1936 u vyšetrujúceho sudcu a písomné, — ktoré odovzdal správe väznice — 20. septembra 1936, keďže v tomto čase bol vo väznici krajského súdu uväznený. Že toto podanie nebolo správou väznice na poštu dané v ten istý deň, za to on — vraj — už nemôže, ale že vtedy ani nemohlo byť na poštu dané, lebo 20. septembra 1936 bola nedeľa.